

УДК 658.7:330.46

Гонтарева І. В.

ФОРМУВАННЯ КРИТЕРІЮ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА

The criterion of logistical system efficiency represents the target function as profitability of assets and restrictions, among which are the level of consumer service and the liquidity of an enterprise.

Поліфункціональність логістичної системи ставить перед собою завдання сформуванню єдиної цільової функції з ряду локальних критеріїв. Ефективність логістичної діяльності підприємства характеризується системою економічних показників, що відображають порівняння результату з витратами і дозволяють оцінювати досягнення стратегічних цілей підприємства в цілому (таблиця).

Кожний з показників таблиці є частковою оцінкою, яка може бути інтерпретована тільки в контексті його економічного змісту. На думку автора, для обліку пропорцій між значеннями окремих показників, а саме вони значною мірою характеризують положення підприємства, треба використовувати інтегральні оцінки або зведені показники.

Одним із сучасних підходів в інтегральній оцінці результатів логістичної діяльності є концепція ідеального замовлення. Ідеальне виконання замовлення — це найвищий критерій якості логістичних операцій, оскільки "ідеальне замовлення" є мірилом загальної ефективності всієї інтегрованої діяльності підприємства, а не окремих його функцій. Цей показник характеризує рівень рівномірності і безперервності виконання замовлення на всіх етапах логістичного процесу, починаючи від одержання замовлення, взаєморозрахунків по кредитах, забезпечення доступності запасів, точної добірки і відвантаження, своєчасної доставки, правильного оформлення платіжних документів і закінчуючи повною оплатою рахунку [1]. Однак використання тільки описового (описового) підходу не достатньо для формування повної оцінки ефективності функціонування логістичної системи.

Один з інтегральних критеріїв ефективності діяльності підприємства описаний у працях І. Н. Омельченко, А. А. Колобова, А. Ю. Єрмакова та О. В. Кірова [2]. Цей показник враховує значимість взаємовідношення підприємства з внутрішнім, виробничо-збутовим та ринковим середовищем, а також взаємодію ринкового середовища та підприємства при аналізі виробничо-господарської діяльності.

$$I = k_1 I_1 + k_2 I_2 + k_3 I_3, \quad (1)$$

де I_1, I_2, I_3 — узагальнюючі показники, що характеризують взаємовідносини ринкової і внутрішньовиробничої підсистем, а також їх сервісної підтримки;

k_1, k_2, k_3 — коефіцієнти, що враховують значимість взаємин підприємства відповідно до внутрішнього, виробничо-збутового і ринкового середовища, а також взаємовплив ринкового середовища на підприємства при аналізі виробничо-господарської діяльності.

В цьому критерії не враховані показники, які характеризують систему постачання на підприємстві, тому з огляду на систему показників, наведених у таблиці, інтегральний критерій ефективності логістичної системи визначається за формулою:

$$I = k_1 I_1 + k_2 I_2 + k_3 I_3 + k_4 I_4 + k_5 I_5, \quad (2)$$

де I_1, I_2, I_3, I_4, I_5 — локальні показники стійкості, що характеризують відповідно витрати, обслуговування споживачів, продуктивність, управління активами, якість у логістичній системі;

k_1, k_2, k_3, k_4, k_5 — коефіцієнти, що враховують значимість взаємовпливу рівня витрат, обслуговування споживачів, продуктивності, управління активами і якістю продукції на систему.

Для практичного використання це загальне вираження критерію повинне представлятися цільовою функцією, тобто записане через параметри логістичної системи, які коливаються.

У літературі [3; 4] описаний ряд таких функцій, що, на думку автора, крім позитивних якостей, мають декілька недоліків. По-перше, відсутність у явному вигляді ступеня задоволення споживчого попиту, оскільки вважається, що план дорівнює збуту, а збут — попиту, по-друге, дані функції погано співвідносяться з загальноприйнятою оцінкою господарської діяльності.

Процес управління потоками ресурсів підприємства і критерій його ефективності повинен базуватися на таких принципах: спостереження (інформативної вірогідності); забезпечення узгодженості потоків; забезпечення інтегральності потоку; забезпечення ліквідності. Врахувавши все це, автор пропонує сформуванню цільову функцію логістичної системи на базі рентабельності активів (РА) таким чином:

$$\begin{cases} RA = \frac{ЧП}{ОС + ОБС} \rightarrow \max \\ I_2 \geq I_{\min} \\ Кл = \frac{ОБС}{ФЗ} \geq Кл_{\min} \end{cases}, \quad (3)$$

де ЧП — сума чистого прибутку за рік, грн.;

ОС — середньорічна вартість основних засобів, грн.;

ОБС — середньорічна вартість обігових засобів, грн.;

I_2 — рівень обслуговування споживачів;

I_{\min} — мінімально допустимий рівень обслуговування споживачів, який не призводить до значного збільшення витрат;

Кл — коефіцієнт ліквідності;

ФЗ — короткострокові фінансові зобов'язання підприємства, грн.;

$Кл_{\min}$ — мінімально допустимий коефіцієнт ліквідності.

Показники ефективності
логістичної системи

Показники, які характеризують ефективність	Логістична система				
	Витрати	Обслуговування споживачів	Продуктивність	Управління активами	Якість
Базові показники	загальна сума витрат підприємства; витрати на вхідні і вихідні постачання; складські й адміністративні витрати; витрати на оплату праці та ін.	кількість заявок, що надійшли і виконані; кількість замовлень, виконаних з необхідними тимчасовими характеристиками, комплектацією та ін.	фактичні обсяги виробництва; максимально можливі обсяги виробництва; чисельність персоналу; рівень підготовки кадрів та ін.	фактичні обсяги реалізації; сума всіх зобов'язань; обігові засоби; сума коштів першого ступеня ліквідності та ін.	коефіцієнт корисної дії; вартість пошкоджених товарів; кількість претензій; кількість повернень товару; строк служби, ремонтпридатність та ін.
Довідкові показники		час постачань; частота постачань; метод оформлення замовлення	знос, норма амортизації і термін служби устаткування	рівень запасів, час поповнення запасу	частка на зовнішньому і внутрішньому ринках
Відносні показники	питомі витрати; частка витрат у загальній сумі витрат; динаміка витрат	готовність постачань; безвідмовність постачань; якість постачань; готовність забезпечення комплектності та ін.	трудомісткість, коефіцієнт використання потужності підприємства	рентабельність активів, обігових засобів, інвестицій; оборотність запасів	коефіцієнт порівняння якості з провідними конкурентами; частота ушкодження товару

Рівень обслуговування споживачів (I_2) врахований у вигляді обмеження. Якість обслуговування споживачів та загальні витрати на підтримання заданого рівня сервісу залежать від можливостей здійснення поставки на першу вимогу споживача. За умови, коли рівень обслуговування становитиме 90% і більше, сервіс стає не вигідним, тому що при збільшенні рівня обслуговування від 95% до 97% додатковий прибуток збільшується на 2%, а витрати на створення додаткових запасів — на 14% [4]. З іншого боку, зменшення рівня обслуговування веде до збільшення збитків, пов'язаних із зменшенням кількості замовників, які мають можливість чекати. Отже, головне завдання зводиться до попереднього пошуку оптимальної величини рівня обслуговування.

Таким чином, управління логістичною системою повинно забезпечити пошук оптимуму між рівнем обслуговування, ризиком втрати ліквідності й ефективністю роботи, як це подано у формулі 3. Надалі критерій ефективності можна використовувати для оцінки моделі логістичного циклу.

Література: 1. Бауэрсокс Доналд Дж., Клосс Дэйвид Дж. Логистика: Интегрированная цепь поставок / Пер. с англ. — М.: ЗАО "Олимп-Бизнес", 2001. — 640 с. 2. Промышленная логистика. Логистико-ориентированное управление организационно-экономической устойчивостью промышленных предприятий в рыночной среде / Под ред. А. А. Колобова. — М.: Изд. МГТУ им. Н. Э. Баумана, 1997. — 204 с. 3. Менеджмент внешнеэкономической деятельности / Под ред. д. э. н., проф. А. А. Кириченко. — К.: Основи, 1998. — 464 с. 4. Костоглодов Д. Д., Саввиди И. И., Стаханов В. Н. Маркетинг и логистика фирмы. — М.: "Издательство ПРИОР", 2000. — 128 с.

УДК 658.012.123

Сергиенко Е. А.

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПОСТРОЕНИЯ МОДЕЛЕЙ СТРАТЕГИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ

In the article the problem of strategic enterprise development is considered from the positions of system analysis. A model of strategic development system and its components are presented. The identical analysis of the latter will allow raising the quality of management and escaping possible deflections in development. The offered decision-making model when choosing priority directions of enterprise development on the basis of expert evaluations enables to estimate alternative ways of development and to form a program of actions for their realization.

Переход Украины к рыночной экономике предполагает необходимость определения основных направлений развития производственно-экономических систем (ПЭС) как по отдельным видам деятельности, так и в целом. А это, в свою очередь, требует переориентации системы управления и планирования стратегическим развитием предприятия и выбора приоритетных вариантов его развития.

Стратегическое развитие ПЭС определяется многими факторами: общей экономической ситуацией в стране; нормативно-правовой базой, регламентирующей их деятельность; наличием высококвалифицированных менеджеров; состоянием технической базы производства; финан-